

Stenen worden goud in 'Naar Damascus'

Theater Naar Damascus van August Strindberg door Toneelgroep Amsterdam. Gezien 7 april Stadsschouwburg Amsterdam. Tournee t/m 24 mei. Info 020-5318484 of www.toneelgroepamsterdam.nl.

Door WILFRED TAKKEN

De tijden zijn inderdaad veranderd. Decennialang was het Nederlandse theater stevig in handen van de goddelozen, die in hun werk aantoonde dat de wereld slecht was. Ondenkbaar dat een positieve christelijke boodschap van verlossing door nederigheid en naastenliefde, ooit nog in de Amsterdamse schouwburg zou klinken.

Zondagmiddag was het zover, op de première van *Naar Damascus* van August Strindberg, opgevoerd door Toneelgroep Amsterdam. Het is een zwaar symbolistisch toneelstuk over een schrijver die in een psychose belandt nadat hij een cynische roman vol vrouwenhaat heeft gepubliceerd, en hij zijn nieuwe vrouw (Karina Smulders) ontmoet. De wereld verandert in een hel vol demonen uit het verleden. Tedereen lijkt tegen hem samen te spannen. Een godgelijke pastor leidt hem door de duister-

nis naar het licht: voortaan moet de paranoïde, God loochenende misantroop eerst het goede in de mens zien. Hij begint opnieuw, schoon, verlicht.

De Zweedse schrijver August Strindberg (1849-1912) schreef *Naar Damascus* in drie delen, in 1898 en 1901, die door dramaturge Janine Brogt voorbeeldig aan een worden gesmeed tot een vlotte tekst. *Naar Damascus* heeft een onverbloemd autobiografische laag: het gaat over de worstelende Strindberg zelf, en over de verhouding tussen de schrijver en de wereld. De schrijver kan de wereld alleen zien als roman in wording, de wereld kan de schrijver alleen zien als personage. Naast een moderne christelijke allegorie, is dit stuk ook over een huwelijkstragedie. 'Huwelijk als Hemel en Hel' is de ondertitel van deze versie. Man en vrouw kunnen elkaar veel moois geven, maar elkaar ook naar het leven staan.

Dat dit alles geen zware kleffe kost wordt, is de grote verdienste van regisseur Pierre Audi. De artistiek leider van De Nederlandse Opera maakt zo nu en dan een uitstapje naar zijn het oude liefde, het toneel, en kiest dan stevast voor weerbarstige stukken. Ook

Jacob Derwig en Karina Smulders foto Jan Versweyveld

nu weer slaagt hij erin om, net als de schrijver in het stuk, van stenen goud te maken. Hij brengt licht, vaart en helderheid in de voorstelling. Audi plaatst hem in een donker, abstract decor met tussenwanden van ijzeren roosters, waarin rozen worden gestoken. Het een symbool van de kille gevangenis waarin de schrijver zich bevindt, de rozen als symbool van de moedergodin, van de liefde en van de

hoop. In de coulissen hangen nog wat flarden rook; als symbolen van de broeierige fin-de-siècle-nevel die Audi met zijn regie heeft verdreven. Als bekrachtiging van de Bijbelse symboliek hangt op de achterwand Caravaggio's schilderij van de bekering van kerkvader Paulus op de weg naar Damascus. Musicus Harry de Wit levert de flarden kerkelijke muziek, en de repetitieve klanken die ervoor zor-

gen dat in de zakelijke regie de ongrijpbare waanzin voelbaar blijft.

In hoog tempo en in rechte lijnen benen de personages over het podium. Afgezien van Smulders en Derwig spelen ze droog, emotioneel, veel frontaal naar de zaal, onnadrukkelijk als hun kleding. Ze komen rechts op, voeren het woord, en gaan rechts weer af. De enige die dit drukke tweerichtingsverkeer doorkruist is Kitty Courbois. Als de goddelijke schrijft zij langzaam door het middenpad, vanuit de duisternis achterin, naar het licht vooraan. Door de zakelijke speelstijl en het kale decor, komt Strindbergs beoogd vooraan te staan; het verhaal is daar slechts de drager van. Deze uitgekledde stijl draagt bij aan de grote helderheid, en benadrukt ook dat we in feite naar een voorstelling over één man zitten te kijken. De anderen spelen slechts de stemmen in zijn hoofd.

Jacob Derwig is die man, die je dwingend maar lichtvoetig en met humor meesleept. Hij speelt zijn wanhoop ingeleefd, maar hij blijft ook te allen tijde de toeschouwer die alert zijn eigen nachtmerrie aanschouwt, en de opstandige die, als een Kafka-personage, nimmer zijn levenskracht verliest.